

علوم و تکنولوژی محیط زیست، دوره بیست و یکم، شماره ده، دی ماه ۹۸

بررسی آگاهی و نگرش دانشجویان دانشگاه یزد نسبت به رشته محیط زیست و عملکرد آن در جامعه

فاطمه هوشمند فیروزآبادی^{*۱}

f.hoshmand@stu.ac.ir

معصومه پورسعیدی^۱

صدف سلامتیان^۱

حمید سودایی زاده^۲

تاریخ پذیرش: ۹۴/۰۷/۰۱

تاریخ دریافت: ۹۳/۱۰/۱۷

چکیده

زمینه و هدف: ترویج و آموزش محیط زیست نقشی مهم و اساسی را در حفاظت اصولی از آن دارد، بنابراین آموزش به عنوان یکی از اصلی ترین ابزارها در تحقق توسعه انسانی مورد توجه است. از این طریق انسان ها به عنوان محورهای توسعه می توانند ضمن کسب توانمندی های جدید به ایفای نقشی فعال و تاثیرگذار در توسعه بپردازند. هدف از تدوین این پژوهش شناسایی میزان آگاهی دانشجویان دانشگاه یزد از رشته محیط زیست است.

روش بررسی: برای این منظور سوالات در سه گرایش آلودگی، ارزیابی و تنوع زیستی مطرح گردید تا میزان آشنایی دانشجویان نسبت به گرایش های مختلف این رشته مشخص گردد. تعداد نمونه ها با فرمول کوکران ۶۲۸ به دست آمد و نمونه برداری با استفاده از پرسش نامه، به صورت تصادفی بین دانشجویان دانشگاه یزد توزیع شد. داده ها با نرم افزارهای SPSS و Excel مورد تحلیل قرار گرفتند.

یافته ها: یافته ها بیان گر لزوم آموزش های محیط زیستی در جامعه و ارتقای میزان اطلاع رسانی و آگاهی محیط زیستی است. نوع مقطع تحصیلی بر روی آگاهی دانشجویان نسبت به محیط زیست تأثیر زیادی نداشت اما نوع رشته های تحصیلی و جنسیت بر نگرش و دیدگاه افراد تأثیر به سزایی داشت. بنابراین با برنامه ریزی های آموزشی مناسب و فرهنگ سازی در مقاطع مختلف دانشگاهی می توان وضعیت آگاهی های محیط زیستی جامعه را در راستای توسعه پایدار بهبود بخشید.

بحث و نتیجه گیری: توجه به آموزش و ترویج محیط زیست در سطوح دانشگاهی به عنوان یک نقطه شروع ضمن این که می تواند در پر کردن این خلاء مفید واقع شود، قادر است افرادی را با تخصص ها و مهارت های لازم برای اشاعه دانش و اطلاعات مربوط به محیط زیست و بحران های پیش رو تربیت نماید.

واژه های کلیدی: آموزش، محیط زیست، پرسش نامه، آگاهی، دانشگاه یزد

۱- دانش آموخته کارشناسی ارشد محیط زیست دانشکده منابع طبیعی و کویر شناسی دانشگاه یزد

۲- دانشیار دانشکده منابع طبیعی و کویرشناسی دانشگاه یزد

Investigation of Knowledge and attitudes of Yazd students the environment and its function in society

Fatemeh HooshmandFiroozabadi¹

f.hoshmand@stu.ac.ir

Maasoomeh Poorsaiedi²

Sadaf Salamatian³

Hamid Sodaiezadeh⁴

Accepted: 2015.09.23

Received: 2015.01.07

Abstract

Introduction: Promotion and training of the environment has an important and fundamental role to play in protecting it, so education is considered as one of the main tools in the realization of human development. In this way, human beings as axes of development can play an active and influential role in development while acquiring new abilities. The purpose of this study was to identify the level of environmental awareness among Yazd University students.

Material and Methods: For this purpose questions trends in pollution, and biodiversity assessment was brought to the knowledge of students to determine trends in this field. Cochran formula obtained 628 samples collected using questionnaires randomly distributed among students of Yazd University. Data were analyzed with SPSS and Excel software.

Results and Discussion: The results indicate the need for environmental education and awareness in the community and promotion of environmental awareness. Type of education on students' awareness about the environment did not have a great impact on the field of education and gender attitudes of people had a great influence.

Conclusion: Due to the promotion of environmental education at university level as a starting point can also be useful in filling this gap, capable people with expertise and skills necessary to disseminate knowledge and information related to the environment and the crisis facing the education.

Key words: education, environment, questionnaire, knowledge, Yazd University

1- M.Sc. Student of Environmental Engineering, Faculty of Natural Resources and Desert studies, University of Yazd

2 -M.Sc. Student of Environmental Engineering, Faculty of Natural Resources and Desert studies, University of Yazd

3- M.Sc. Student of Environmental Engineering, Faculty of Natural Resources and Desert studies, University of Yazd

4 -Assistant Professor, Faculty of Natural Resources and Desert studies, University of Yazd

مقدمه

امروزه دامنه بحران محیط زیست بسیار جدی و گسترده است. در حال حاضر محیط زیست در معرض خطر تعرض و تخریب شدید آسیب‌ها و آلودگی‌های فراوان قرار گرفته که در این زمینه عوامل زیادی دخالت دارند. بسیاری از تهدیدهای محیط‌زیستی، تخریب منابع و آلوده‌سازی محیط نتیجه فعالیت‌های انسانی هستند. ناآگاهی‌ها، کم‌آگاهی‌ها و پایین بودن سطح فرهنگ عمومی مردم از جمله عوامل تخریب محیط‌زیست به حساب می‌آید که می‌تواند زمینه سوءاستفاده عده‌ای را در تجاوز به منابع خدادادی و سرمایه‌های ملی فراهم کند (۱). از این رو آگاه‌سازی عمومی و آموزش جامعه در رابطه با ارزش و اهمیت محیط‌زیست برای ادامه حیات بشر امری مهم است. شرط اجرای موفقیت‌آمیز هر یک از برنامه‌های حفاظت از محیط‌زیست، آگاهی از چرایی و چگونگی اجرای آن‌هاست (۲). از هدف‌های درازمدت آموزش محیط‌زیست، ایجاد و گسترش فرهنگ و اخلاق پایدار محیط‌زیستی برای مشارکت شهروندان در پاسداری از محیط‌زیست خود و حل مسائل آن است. چنین فرهنگ و اخلاقی برای توسعه پایدار بوم‌شناختی لازم و ضروری است (۳). آموزش خود یک هدف نیست بلکه ابزاری کلیدی برای فراهم آوردن تغییر در دانش‌ها، ارزش‌ها، رفتار و بطور کلی شیوه زندگی است تا بر اساس آن جوامع بتوانند به پایداری در ابعاد اقتصادی، اجتماعی، اکولوژیک و سیاسی دست یابند (۴). آموزش محیط‌زیست یک فرآیند میان رشته‌ای و همه جانبه است که موجب آگاهی (درباره محیط زیست)، ارزش (شناخت محیط‌زیست از طریق دانش)، رویکرد (مسئولیت در مورد محیط زیست)، قابلیت انجام عمل (مهارت لازم برای حل مشکل) می‌شود (۵).

در توصیه‌های اتحادیه جهانی، حفاظت از طبیعت، سودمندی و فوریت تعلیم مسائل مربوط به محیط‌زیست در کلیه سطوح، خاطر نشان شده است. همچنین برنامه محیط‌زیست سازمان ملل افزایش تحقیقات و مبادله اطلاعات مربوط به آموزش محیط‌زیست را در زمره اهداف فعالیت‌های خود قرار داده است. در برنامه‌های مربوط به آموزش محیط‌زیست، دوره‌های آموزش

عمومی از مهمترین و حساسترین دوره‌های آموزشی به شمار می‌آیند (۶). نسل جوان بیشترین درصد جمعیت کشور را تشکیل می‌دهد لذا آموزش محیط زیست می‌تواند تأثیر قابل توجهی در تقویت فرهنگ محیط زیستی و رسیدن به اهداف توسعه پایدار داشته باشد (۷). آموزش محیط‌زیست باید برای همه سنین و در همه سطوح به صورت رسمی و غیررسمی اجرا گردد. وسایل ارتباط جمعی مسئولیت بزرگی برای این رسالت آموزشی دارند. در صورتی که آموزش محیط‌زیست به درستی درک شده باشد می‌تواند شامل آموزش جامعه در تمامی دوران زندگی باشد. آموزش محیط‌زیست باید خود را در حل مسایل و در متن حقایق درگیر ساخته و خلاقیت، حس مسئولیت و تعهد خود را برای ساختن فردای بهتر تشویق کند. آموزش محیط‌زیست باید در دو سطح آموزش رسمی و غیررسمی صورت گیرد. در آموزش رسمی، تلاش‌ها در جهت گنجانیدن موضوعات محیط‌زیستی در دوره‌های رسمی قبل و بعد از دانشگاه، و تربیت معلمان و افراد ماهر در به کارگیری، تولید و انتقال دانش محیط‌زیستی مطرح است و در بعد غیر رسمی، آموزش باید به نحوی باشد که تمامی عمر و به ویژه سنین بعد از دانشگاه را برای تمام افراد دانشگاهی و غیر دانشگاهی پوشش دهد. از این رو می‌توان نتیجه گرفت که برای دستیابی به ظرفیت‌های انسانی مورد نیاز در توسعه پایدار زیست‌محیطی باید تلاش‌های آموزشی در دو عرصه رسمی و غیر رسمی به طور همزمان صورت گیرد (۸).

در زمینه بررسی آگاهی محیط‌زیستی در افراد، مطالعات محدودی انجام پذیرفته است از جمله، حیدری در سال ۱۳۸۲ به بررسی تدوین الگوی مدیریتی توسعه پایدار آموزش محیط زیست برای نسل جوان کشور پرداخت. نتایج این تحقیق نشان داد ضرورت حفظ محیط زیست در بین دانشجویان کم‌رنگ شده است به طوری که از بین ۴۲۰ نفر از جوانان ساکن شهر تهران، ۸۲/۸۷ درصد از جوانان به حفظ محیط زیست اهمیت نمی‌دهند و ۳۸/۱۱ درصد از آن‌ها حفظ محیط‌زیست را وظیفه خود نمی‌دانند (۷). گرمی‌پور شمس آبادی در سال ۱۳۷۸ در

تحقیق خود با عنون ارائه چارچوب نظری در خصوص چگونگی آموزش محیط زیست در نظام آموزش و پرورش کشور نتیجه گرفت بین آگاهی دانش آموزان و تغییر نگرش آن‌ها رابطه مثبت وجود دارد. آموزش و آگاهی از محیط زیست را می‌توان یکی از مهمترین نقش‌های کنونی مدارس در تمامی سطوح، در آموزش رسمی دانست (۹). بادکوبی در سال ۱۳۷۹ در پژوهش خود تحت عنوان ارزیابی وضعیت آگاهی آموزگاران شاغل در مناطق مختلف آموزش و پرورش تهران نسبت به محیط زیست به این موضوع اشاره داشت که از بین پاسخگویان، دانش آموزان رشته تجربی در مقایسه با دیگر رشته‌ها میزان آگاهی بیشتری نسبت به محیط زیست داشته‌اند که در این امر معلمان نقش به سزایی بر عهده داشتند (۱۰).

باقری ورکانه در سال ۱۳۸۲ به بررسی میزان آگاهی و علاقه دانش آموزان دوره متوسطه شهر تهران از محیط زیست و حفاظت از آن پرداخته است. نتایج تحلیل همبستگی حاکی از آن است که بین متغیرهای مستقل سن، تحصیلات پدر و مادر، استفاده از برنامه‌های رادیویی، مطالعه کتاب‌ها و مقالات زیست محیطی با متغیر وابسته میزان علاقه دانش آموزان به محیط زیست رابطه معنی داری وجود دارد (۱۱). کارگری در سال ۱۳۸۳ به بررسی اثرات فرهنگی و روان‌شناختی دوره‌های آموزشی کوتاه مدت حفاظت محیط زیست و کاهش مصرف انرژی و آموزش محیط زیست برای عموم مردم پرداخته است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که آموزش در تغییر نگرش افراد نسبت به محیط زیست و حفاظت از آن تأثیرگذار بوده است (۱۲). هادی‌پور و شکوری در سال ۱۳۸۳ در پژوهش خود به بررسی میزان آگاهی زیست محیطی و روشهای بهینه آموزش محیط‌زیست در زنان خانه‌دار و آموزگاران زن مقطع ابتدایی شهر اراک پرداخته‌اند. این تحقیق به روش تصادفی و به وسیله پرسشنامه، با توجه به ویژگی‌های فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی در مناطق گوناگون شهر اراک صورت گرفته است. یافته‌های این پژوهش بیانگر لزوم آموزش‌های محیط‌زیستی در جامعه و ضعف میزان اطلاع رسانی است (۱۳). اسمعیلی در سال ۱۳۸۶ در خصوص نقش آموزش‌های مردمی برای فضای سبز شهر

تهران به تحقیق پرداخته و گزارش داد که بین متغیرهای سن، سطح تحصیلات، منابع آگاهی دهنده، اهداف دوره‌های آموزشی، محتوای دوره‌ها و روش‌های آموزشی با متغیر وابسته دانش شهروندان نسبت به سالم سازی محیط زیست رابطه معنی‌داری وجود دارد (۱۴). مطالعات انجام شده توسط Lucie (۱۹۹۶) و Chen et al (۲۰۰۲) نشان می‌دهد که علاقه دانش آموزان به حفاظت محیط زیست در حفظ آن مؤثر است (۱۵) و (۱۶). بررسی‌های انجام شده توسط Sang-Joon (۱۹۹۵) و Kara (۲۰۰۴) بیانگر آن است که مجلات و نشریات محیط زیستی بر دیدگاه دانش آموزان در خصوص حفاظت از محیط زیست تأثیرگذار است (۱۷ و ۱۸).

هدف از این پژوهش بررسی آگاهی دانشجویان دانشگاه یزد نسبت به رشته محیط زیست و اهمیت آن در جامعه است. بدین منظور با طراحی پرسشنامه به اهمیت آموزش محیط زیست، شناخت وظایف انسان نسبت به مسائل آن، درک ارزش‌های محیط‌زیستی، حمایت از دیدگاههای حفاظتی و عدالت اجتماعی پرداخته شد.

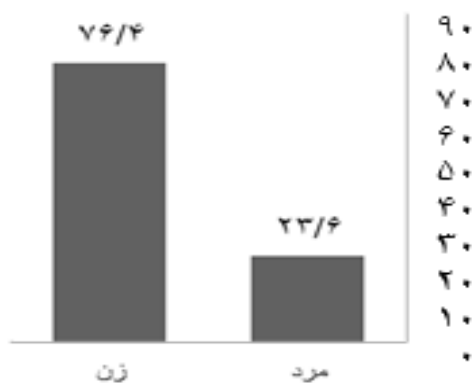
مواد و روش‌ها

این مطالعه در سال ۱۳۹۱ در دانشگاه یزد اجرا شد. در این تحقیق برای بهره‌گیری از نظر دانشجویان از پرسشنامه استفاده شده است. پرسشنامه رایج‌ترین وسیله‌ای است که برای شناخت دیدگاه‌ها و نگرش افراد استفاده می‌شود. پرسشنامه طراحی شده دارای ۳ بخش در زمینه تنوع زیستی، آلودگی محیط‌زیست و ارزیابی اثرات محیط‌زیستی بود که روائی آن توسط متخصصین مربوطه مورد تأیید قرار گرفت. جهت بررسی پویایی پرسشنامه از ضریب آلفای کورنباخ در یک تست اولیه استفاده شد و با توجه به دست آمدن ضریبی معادل ۰/۸، طراحی پرسشنامه مطلوب ارزیابی گردید. جامعه آماری کل دانشجویان مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری دانشگاه یزد در نظر گرفته شد که با استفاده از فرمول کوکران حجم نمونه ۶۲۸ نفر برآورد گردید. نفرات مورد نظر با توجه به نسبت جمعیتی دانشجویان هر مقطع با استفاده از روش نمونه‌برداری تصادفی

نتایج

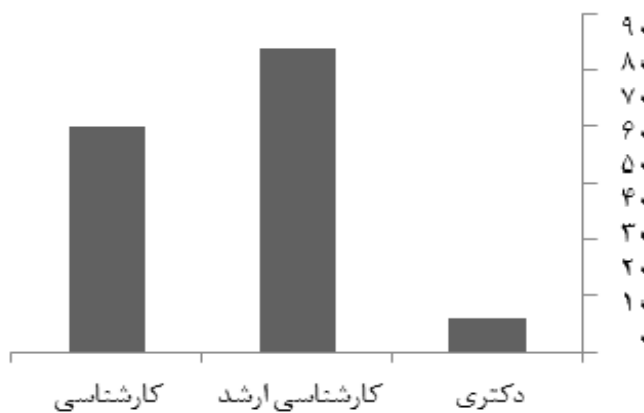
برطبق یافته‌های بدست آمده بیشترین فراوانی را در بین افراد، خانم‌ها با ۷۶/۴٪ و آقایان با ۲۳/۶٪ تشکیل دادند (نمودار ۱). ۴۰٪ درصد افراد در مقطع کارشناسی، ۵۳/۸ درصد در مقطع کارشناسی ارشد و ۶/۲ درصد از افراد در مقطع دکتری در حال تحصیل بودند (نمودار ۲). از بین ۳۸ رشته تحصیلی دانشجویان، بیشترین فراوانی متعلق به رشته‌های جغرافیا با ۸ درصد و مهندسی نساجی با ۷/۶ درصد بود.

طبقه‌بندی شده انتخاب و پرسشنامه بین آنها توزیع گردید. داده‌های بدست آمده از تحقیق در دو بخش آمار توصیفی و آمار استنباطی مورد بررسی قرار گرفتند. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از نرم افزارهای SPSS و Excel استفاده گردید. در این بررسی داده‌های بدست آمده از پرسشنامه‌ها با هم مقایسه شدند و از سوی دیگر مؤثر بودن تغییرات به وسیله آزمون آماری Crosstabs در قسمت chi square test بررسی گردید. همچنین جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات از نظریات دانشجویان دانشگاه یزد نسبت به هر سوال از نمودار ستونی استفاده شد.

نمودار ۱- درصد جنسیت افراد پاسخ دهنده

Figure 1- Percentage of respondents sex

نمودار ۲- درصد مقطع تحصیلات افراد پاسخ دهنده

Figure 2- Percentage of respondents education

جدول ۱- آزمون کای اسکور برای تعیین تمایل به همکاری با تشکل‌های مردمی با متغیر جنس، مقطع تحصیلی و نوع رشته

Table 1- Chi-square test to determine willingness to cooperate with the organization of people with gender, educational level and type of sport

sig	نوع متغیر	نوع سوال
۰/۰۰۰	جنس	بررسی نگرش افراد نسبت به تمایل به همکاری با تشکل‌های مردمی حفاظت از محیط زیست
۰/۶۳	مقطع تحصیلی	
۰/۰۰۰	نوع رشته تحصیلی	

با توجه به جدول ۱، بین نگرش افراد نسبت به تمایل به همکاری با تشکل‌های مردمی حفاظت از محیط زیست با جنسیت و نوع رشته تحصیلی ارتباط معنی‌داری وجود دارد، اما با مقطع تحصیلی ارتباط معنی‌داری وجود ندارد.

جدول ۲- آزمون کای اسکور برای تعیین آگاهی نسبت به تنوع زیستی با متغیر جنس، مقطع تحصیلی و نوع رشته

Table 2- Chi-square test to determine awareness of biodiversity by gender, educational level and type of sport

Sig	نوع متغیر	نوع سوال
۰/۰۰۰	جنس	بررسی آگاهی و دیدگاه افراد نسبت به تنوع زیستی
۰/۰۵۸	مقطع تحصیلی	
۰/۰۰۰	نوع رشته تحصیلی	

با توجه به جدول ۲، بین آگاهی و دیدگاه افراد نسبت به تنوع زیستی با جنسیت و نوع رشته تحصیلی ارتباط معنی‌داری وجود دارد، اما با مقطع تحصیلی ارتباط معنی‌داری وجود ندارد.

جدول ۳- آزمون کای اسکور برای تعیین آگاهی نسبت به گونه‌های بومی با متغیر جنس، مقطع تحصیلی و نوع رشته

Table 3- Chi-square test to determine awareness of native species by gender, educational level and type of sport

Sig	نوع متغیر	نوع سوال
۰/۰۰۰	جنس	بررسی میزان آگاهی دانشجویان نسبت به گونه‌های بومی ایران
۰/۴۳۵	مقطع تحصیلی	
۰/۰۰۰	نوع رشته تحصیلی	

با توجه به جدول ۳، بین آگاهی و دیدگاه افراد نسبت به گونه- های بومی ایران با جنسیت و نوع رشته تحصیلی ارتباط معنی- داری وجود دارد، اما با مقطع تحصیلی ارتباط معنی- داری وجود ندارد.

جدول ۴- آزمون کای اسکور برای بررسی آگاهی نسبت به صدور پروانه های شکار با متغیر جنس، مقطع تحصیلی و نوع رشته

Table 4- Chi-square test to evaluate knowledge of the hunting license by gender, educational level and type of sport

sig	نوع متغیر	نوع سوال
۰/۰۰۲	جنس	بررسی نگرش و آگاهی نسبت به صدور پروانه های شکار
۰/۷۳۳	مقطع تحصیلی	
۰/۲۴۵	نوع رشته تحصیلی	

با توجه به جدول ۴، بین نگرش و دیدگاه افراد نسبت به صدور پروانه های شکار با جنسیت در سطح ۵ درصد ارتباط معنی- داری دارد اما با نوع رشته تحصیلی و مقطع تحصیلی ارتباط معنی- داری وجود ندارد.

جدول ۵: آزمون کای اسکور برای آگاهی نسبت به مجمع بین المللی حفاظت از محیط زیست با متغیر جنس، مقطع تحصیلی و نوع رشته

Table 5: chi-square test for knowledge of the national association of environmental protection with gender, educational level and type of sport

sig	نوع متغیر	نوع سوال
۰/۰۰۰	جنس	بررسی آگاهی نسبت به مجمع بین المللی حفاظت از محیط زیست
۰/۵۷۷	مقطع تحصیلی	
۰/۰۰۱	نوع رشته تحصیلی	

با توجه به جدول ۵، بین آگاهی نسبت به مجمع بین المللی حفاظت از محیط زیست افراد با جنسیت و نوع رشته تحصیلی ارتباط معنی- داری دارد اما با مقطع تحصیلی ارتباط معنی- داری وجود ندارد.

جدول ۶- آزمون کای اسکور برای آگاهی نسبت به تاثیر فعاليت‌های انسان در نابودی حیات وحش با متغیر جنس، مقطع تحصیلی و نوع رشته

Table 6- Chi-square test for knowledge of the impact of human activities on the destruction of wildlife by gender, educational level and type of sport

sig	نوع متغیر	نوع سوال
۰/۰۰۰	جنسیت	بررسی آگاهی و دیدگاه نسبت تاثیر فعاليت‌های انسان در نابودی حیات وحش
۰/۶۵۳	مقطع تحصیلی	
۰/۰۲۳	نوع رشته تحصیلی	

با توجه به جدول ۶، بین بررسی آگاهی و دیدگاه نسبت تاثیر فعاليت‌های انسان در نابودی حیات وحش با جنسیت در سطح ۹۹ درصد و با نوع رشته تحصیلی در سطح ۹۵ درصد ارتباط معنی‌داری وجود ندارد.

جدول ۷- آزمون کای اسکور بررسی نگرش نسبت به هشدارهای محیط زیست با متغیر جنس، مقطع تحصیلی و نوع رشته

Table 7- Attitudes towards alerts Chi-square test environment by gender, educational level and type of sport

Sig	نوع متغیر	نوع سوال
۰/۱۹۷	جنس	اهمیت دادن نسبت به هشدارهای سازمان حفاظت محیط زیست
۰/۰۵۵	مقطع تحصیلی	
۰/۱۹۷	نوع رشته تحصیلی	

با توجه به جدول ۷، بین اهمیت دادن نسبت به هشدارهای سازمان حفاظت محیط زیست با جنسیت، مقطع تحصیلی و نوع رشته تحصیلی ارتباط معنی‌داری وجود ندارد.

جدول ۸- آزمون کای اسکور بررسی نگرش نسبت به آلودگی هوا با متغیر جنس، مقطع تحصیلی و نوع رشته

Table 8- Chi-square test to investigate attitudes towards air pollution by gender, educational level and type of sport

Sig	نوع متغیر	نوع سوال
۰/۶۰۸	جنس	بررسی دیدگاه و نگرش افراد در ایجاد بیماری در اثر آلودگی هوا
۰/۵۱۵	مقطع تحصیلی	
۰/۲۶۷	نوع رشته تحصیلی	

با توجه به جدول ۸، بین دیدگاه و نگرش افراد در ایجاد بیماری در اثر آلودگی هوا با جنسیت، مقطع تحصیلی و نوع رشته تحصیلی ارتباط معنی داری وجود ندارد.

جدول ۹- آزمون کای اسکور برای بررسی دیدگاه افراد نسبت به کاهش آلودگی با ایجاد فضای سبز با متغیر جنس، مقطع تحصیلی و نوع رشته

Table 9- Chi-square test for people's point of view to reduce pollution by creating a green space with gender, educational level and type of sport

sig	نوع متغیر	نوع سوال
۰/۰۳۰	جنس	بررسی دیدگاه و نگرش افراد کاهش آلودگی هوا و صوت با ایجاد فضای سبز
۰/۴۵۸	مقطع تحصیلی	
۰/۳۷۸	نوع رشته تحصیلی	

با توجه به جدول ۹، بین دیدگاه و نگرش افراد کاهش آلودگی هوا و صوت با ایجاد فضای سبز با جنسیت در سطح ۹۵ درصد ارتباط معنی داری دارد. اما با مقطع تحصیلی و نوع رشته تحصیلی ارتباط معنی داری وجود ندارد.

جدول ۱۰- آزمون کای اسکور برای بررسی دیدگاه افراد نسبت به عملکرد سازمان حفاظت محیط زیست با متغیر جنس، مقطع تحصیلی و نوع رشته

Table 10- Chi-square test for EPA 'attitude toward performance by gender, educational level and type of sport

sig	نوع متغیر	نوع سوال
۰/۰۰۰	جنس	بررسی دیدگاه و نگرش افراد عملکرد سازمان حفاظت محیط زیست
۰/۸۹۴	مقطع تحصیلی	
۰/۳۸۱	نوع رشته تحصیلی	

جدول ۱۱- آزمون کای اسکور برای بررسی دیدگاه افراد نسبت نقش دولت در حفاظت محیط زیست با متغیر جنس، مقطع تحصیلی و نوع رشته

Table 11- Chi-square test for 'attitude toward the role of government in protecting the environment by gender, educational level and type of sport

sig	نوع متغیر	نوع سوال
۰/۰۰۰	جنس	بررسی دیدگاه و نگرش افراد نسبت به نقش دولت در حفاظت از محیط زیست
۰/۷۲۵	مقطع تحصیلی	
۰/۰۶۳	نوع رشته تحصیلی	

با توجه به جدول ۱۱، بین دیدگاه و نگرش افراد نسبت به نقش دولت در حفاظت از محیط زیست با جنسیت در سطح ۹۹ درصد ارتباط معنی داری دارد. اما با مقطع تحصیلی و نوع رشته تحصیلی ارتباط معنی داری وجود ندارد.

جدول ۱۲- آزمون کای اسکور برای بررسی آگاهی افراد نسبت به گونه‌های در معرض انقراض با متغیر جنس، مقطع تحصیلی و نوع رشته

Table 12- Chi-square test to check awareness of the endangered species, gender, educational level and type of sport

sig	نوع متغیر	نوع سوال
۰/۰۰۰	جنس	بررسی آگاهی افراد نسبت به گونه‌های در معرض انقراض
۰/۶۸۹	مقطع تحصیلی	
۰/۰۰۰	نوع رشته تحصیلی	

با توجه به جدول ۱۲، بین آگاهی افراد نسبت به گونه‌های در معرض انقراض با جنسیت و نوع رشته تحصیلی در سطح ۹۹ درصد ارتباط معنی داری دارد. اما با مقطع تحصیلی ارتباط معنی داری وجود ندارد.

جدول ۱۳- آزمون کای اسکور برای بررسی آگاهی افراد نسبت به اهمیت حفاظت از حیات وحش با متغیر جنس، مقطع تحصیلی و نوع رشته

Table 13- Chi-square test to check awareness of the importance of wildlife conservation by gender, educational level and type of sport

Sig	نوع متغیر	نوع سوال
۰/۰۰۰	جنس	بررسی آگاهی افراد نسبت اهمیت حفاظت از حیات وحش
۰/۱۶۴	مقطع تحصیلی	
۰/۰۸۴	نوع رشته تحصیلی	

رابطه صحیح با محیط زیست آگاه شده و ارزش‌ها و دیدگاه‌ها را برای حفاظت و بهبود کیفیت آن به کار گیرد و به طور فردی و گروهی در حل مشکلات محیط زیستی اقدام نموده و یا از بروز آن‌ها جلوگیری کند. آموزش محیط زیست کوشش آگاهانه‌ای برای دستیابی جهانی به این هدف برای تمامی سنین و از طریق تمامی نظام‌های آموزش رسمی و غیر رسمی است و لذا اعمال آموزش‌های زیست محیطی و دیگر اقدامات برای حفظ

با توجه به جدول ۱۳، بین آگاهی افراد نسبت اهمیت حفاظت از حیات وحش با جنسیت در سطح ۹۹ درصد ارتباط معنی داری دارد. اما با مقطع تحصیلی و نوع رشته تحصیلی ارتباط معنی داری وجود ندارد

بحث و نتیجه گیری

بقای نوع بشر و ارتقاء سطح زندگی ایجاب می‌کند که انسان از

مهندسی کشاورزی و کتابداری به اثر آلودگی هوا در ایجاد بیماری‌های قلبی و ریوی آگاهی بالاتری داشتند.

مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد بیش از دکتری، مردان بیش از زنان و رشته ورزش با گونه‌های در معرض انقراض آشنایی بیشتری داشتند. مقطع کارشناسی ارشد، مردان بیش از زنان و رشته‌های تربیت بدنی، مددکاری و مدیریت مالی تمایل به همکاری با تشکل‌های مردمی محیط زیستی را بیشتر از بقیه داشتند. مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد، زنان بیش از مردان و رشته‌های تربیت بدنی، کتابداری، زمین شناسی و طراحی شهری به اهمیت حفاظت از حیات وحش آگاهی بالاتری داشتند. مقطع کارشناسی و دکتری، مردان بیش از زنان و رشته‌های حقوق و حسابداری به نقش فضای سبز در کاهش آلودگی هوا و صوت آگاهی بیشتری داشتند. مقطع کارشناسی، مردان بیش از زنان و رشته‌های مددکاری، حقوق، علوم اسلامی نسبت به بقیه رشته‌ها عملکرد سازمان حفاظت محیط زیست را در کنترل آلودگی‌ها رضایت بخش‌تر می‌دانستند.

با توجه به نتایج بدست آمده از تجزیه و تحلیل آماری می‌توان این گونه استنباط نمود که رشته‌های تحصیلی بر آگاهی دانشجویان از رشته محیط زیست و عملکرد آن در جامعه هیچ تاثیری ندارد و آگاهی دانشجویان به نگرش و دیدگاه آن‌ها و اطلاعات عمومی شخص از محیط زیست و فرهنگ سازی در طول دوره تحصیلات و رسانه‌های جمعی دارد. الگوی بیل ودال استراند (۱۹۹۷، به نقل از فرانسونوکارلینگ، ۱۹۹۹) بیانگر این است که اگر در مراحل ابتدایی تحصیلات علاقه یا آگاهی محیطی پیش نیاید، فرد احتمالاً انجام دادن عادات قدیمی خود ادامه می‌دهد. همچنین نتایج پژوهش‌های صالحی و همکاران (۱۳۸۷) نشان می‌دهد که معلمان آموزش دوره ابتدایی نگرشی مثبت و موافق محیط‌زیست دارند که این خود منجر به احساس مسئولیت پذیری و حمایت از منابع زیستی مختلف می‌شود.

در مقاطع تحصیلی بالاتر نگرش و آگاهی نسبت به محیط‌زیست بیشتر شده است که می‌توان ناشی از بالا رفتن اطلاعات و

محیط‌زیست الزامی است. در ایران که نسل جوان آن، درصد بالایی از جمعیت را تشکیل می‌دهد، آموزش محیط زیست به آنان می‌تواند تأثیر قابل ملاحظه‌ای در تقویت فرهنگ زیست محیطی برای رسیدن به اهداف توسعه پایدار داشته باشد. آشنایی جوانان و کودکان با محیط زیست در مقاطع مختلف تحصیلی می‌تواند روحیه سازگاری و حفاظت از منابع طبیعی را در آن‌ها تقویت کرده، و حس مسئولیت‌پذیری نسبت به محیط زیست را به صورت منطقی در آن‌ها ارتقاء بخشد (۱).

بدین منظور جامعه آماری را از بین دانشجویان دانشگاه یزد، به عنوان قشر تحصیل کرده و نماینده جامعه در نظر گرفته شد. تا با بررسی نگرش، آگاهی و دیدگاه افراد میزان آگاهی محیط - زیستی دانشجویان سنجیده و برای بهبود وضعیت آموزشی و فرهنگ سازی در جامعه راهکارهای مناسب ارائه شود. نتایج حاصل از آنالیز آماری به تفکیک نظرات دانشجویان در مقاطع تحصیلی مختلف آورده شده است:

مردان بیش از زنان و رشته‌های مهندسی کشاورزی، محیط زیست، حسابداری، علوم سیاسی، روان شناسی و تربیت بدنی از نقش دولت در حفاظت از محیط زیست آگاهی بالاتری داشتند. مقطع دکتری، زنان بیش از مردان و رشته علوم اسلامی از واژه تنوع زیستی آگاهی بالاتری داشتند. مقطع دکتری، زنان بیش از مردان و رشته‌های تربیت بدنی، علوم اجتماعی و طراحی شهری بیش از سایر رشته‌ها با گونه‌های بومی ایران آشنایی داشتند. مقطع دکتری، مردان بیش از زنان و رشته‌های طراحی شهری با اتحادیه بین‌المللی حفاظت آشنایی بیشتری داشتند. مقطع دکتری، مردان بیش از زنان، رشته‌های مکانیک و حسابداری بیش از سایر رشته‌ها از این موضوع که صدور پروانه‌های شکار سبب کاهش شکار غیر مجاز می‌شود آگاهی بالاتری داشتند. مقطع دکتری، زنان بیش از مردان و رشته صنایع بیش از بقیه رشته‌ها از اثر فعالیت‌های انسان در نابودی حیات وحش آگاهی بیشتری داشتند. مقطع دکتری، مردان نسبت به زنان و رشته‌های طراحی شهری و مهندسی کشاورزی بیش از بقیه به هشدارهای سازمان محیط زیست در مورد آلودگی هوا اهمیت می‌دادند. مقطع دکتری، مردان نسبت به زنان و رشته‌های

- education system of the country. *Journal of Environmental Science and Engineering*, 41, 80. (In persian)
3. Karimi, D. (2005). The concept of environmental education. *Journal of Environmental Science and Engineering*, 41, 15. (In persian)
 4. Jokar, G., & Mirdamadi. (2011). Viewpoints of Shiraz high school girl students on environmental protection. *Research Journal of Agricultural Education and Extension*. (In persian)
 5. Salehi Omran, A., & Agha Mohammadi, A. (2000). Investigation of environmental knowledge, attitude and skills of primary education Teachers of Mazandaran Pprovince. *Quarterly Journal of Education*, 3, 91-117. (In persian)
 6. Haidari, A. (2004). Developing a management model for sustainable development of environmental education for the young generation. Master's degree in environmental management, Islamic Azad University, Science and Research Branch, Tehran. (In persian)
 7. Mahmoudi, H., & Veisi, H. (2005). An environmental extension and education approach to primary environmental care. *Environmental Science*, 8, 57-64. (In persian)
 8. Karamipour Shamsabadi, M. (2000). Providing a theoretical framework of environmental education in the country's education system. Doctoral dissertation on educational management, Islamic Azad
- آگاهی فرد از جامعه و مسائل به روز آن دانست. همچنین بین دیدگاه‌های زن و مرد درباره محیط زیست تفاوت بسیاری مطرح بود که با توجه به مطالعه دیوید سونوفروودبرگ (۱۹۹۶، به نقل از زینوپیرس، ۲۰۰۲) می‌توان نتیجه گرفت زمانیکه تفاوت دو جنس را در مورد موضوعات محیط زیستی که در سطح جهانی مطرح هستند، تفاوت کم و نامحسوس را مشاهده خواهیم کرد. در مقابل، اگر تفاوت دو جنس را در مورد مسائل محیط زیست که در سطح منطقه‌ای وجود دارد ارزیابی شود، زنان سطوح بیشتری از توجه به این مسائل را بیان می‌کنند. دولت‌ها و سیاستگذاران می‌توانند متولی ایجاد تغییرات و روش‌های جدید در توسعه باشند و این امر ممکن است سبب بهبود اوضاع جهان شود. اما این روش‌ها فقط راه‌حل‌هایی کوتاه مدت هستند مگر اینکه آموزش جدیدی به جوانان در جهان داده شود و این امر به ایجاد ارتباطی بین دانش آموزان و معلمین مدارس و اجتماع نیاز خواهد داشت. بنابراین توجه به بحث آموزش محیط‌زیست و به ویژه روش‌های نوین آموزش و انتقال اطلاعات در مراکز آموزشی از یکسو و آشنایی با روش‌های ترویج این دانش در سطح محلی و ملی برای آگاهی مردم از سوی دیگر اهمیت اساسی دارد. در این راستا توجه به آموزش و ترویج محیط‌زیست در سطوح دانشگاهی به عنوان یک نقطه شروع ضمن اینکه می‌تواند در پر کردن این خلاء مفید واقع شود، قادر است افرادی را با تخصص‌ها و مهارت‌های لازم برای اشاعه دانش و اطلاعات مربوط به محیط‌زیست و بحران‌های پیش‌رو تربیت نماید.
- منابع**
1. Naghizadeh, M. (2005). The role of environmental education in explaining sustainable development. *Journal of Enviromental Science and Engineering*, 41, 57. (In persian)
 2. Torani, H., & Karamaldini, M. (2005). The status of environmental education in the formal

- Science and Research Branch, Tehran.
(In persian)
13. Lucie, S. (1996). Environmental education and sustainable development: A further appraisal. *Canadian Journal of Environmental Education*, 1, 23-28.
 14. Chen, Y., Chyan, C., & Chieko, K. (2002). The effects of different environmental education programs on the environmental behavior of seventh-grade and related factors. *Journal of Environmental Health*, 64.
 15. Sang-Joon, N. (1995). Environmental education in primary and secondary schools in Korea: Current developments and future agendas. Retrieved from <http://www.informaworld.com/>
 16. Kara, K. (2004). Mass media and environmental knowledge of secondary school students in Hong Kong. *Journal the Environmentalist*, 19, 85-97.
 9. Badkobi, A. (2001). Assessing the knowledge status of primary school teachers working in the education areas of Tehran. *Journal of Environment*, 33, 36-40. (In persian)
 10. Bagheri Varkaneh, A. (2004). A survey on the knowledge and interest of high school students in Tehran on environmental protection. Master's Degree in agricultural extension and education, Islamic Azad University, Science and Research Branch, Tehran. (In persian)
 11. Kargari, N. (2005). Assessing the cultural and psychological impact of short term training courses on reducing energy consumption and environmental education for the public. Master's degree in environmental science, Islamic Azad University, Science and Research Branch, Tehran. (In persian)
 12. Esmaili, S. (2008). The role of green municipal education of Tehran municipality in environmental health. Master's degree in natural resources promotion and education, Islamic Azad University,